

Magyar Szállodás és Vendéglős

A BUDAPESTI SZÁLLODÁSOK ÉS VENDEGLŐSÖK IPARTESTÜLETÉNEK HIVATALOS LAPJA.

HOTELIER ET RESTAURATEUR DE HONGRIE
UNGARISCHER HOTELIER UND GASTWIRT

FOSZERKESZTŐ: BALLAI KÁROLY
GÜNDEL KÁROLY, MALOSIK FERENC, MARENCICH OTTÓ, NÉMETH ALADÁR
KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL SZERKESZTI — REDIGÉ PAR TÁBORI KORNÉL

SZERKESZTŐSÉG (REDAKCIÓ) ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IX, LÖNYAY UCCÁ 22. SZÁM. TELEFON: 381-152.

Fontos rendelkezés a munkaidő szabályozásáról.

A kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter a munkaidő szabályozásáról kiadott 34.500/1938. I/a. K. K. M. sz. rendelet 8. §-ának a személyzet részére naponként nyújtandó legalább 10 órai meg nem szakított pihenőidőre és a 9. §-ának a személyzet részére hetenként nyújtandó huszonegyórás meg nem szakított pihenőnapra vonatkozó rendelkezései és a 12. §-ának az említett szakaszokra vonatkozó büntető rendelkezései az eredetileg megállapított napon: 1938. évi november 1-én lépnek hatályba. A rendelet egyéb intézkedései hatálybalépését ellenben a miniszter további rendelkezésig elhalasztotta.

A penzükben alkalmazott szakácsok és szakácsnők, valamint a június 15. és augusztus 31. közötti időszakban a fürdő- és üdülőtölyeken foglalkoztatott személyzet megváltott pihenőnapjának díjazása tekintetében 1938. évi november 1-től kezdve a munkaidő szabályozásáról kiadott 34.500/1938. I/a. K. K. M. sz. rendelet 5. §-ába foglalt rendelkezés irányadó (46.892/1938. I/a. K. K. M. sz. rend.).

A legkisebb munkabérről szóló rendelkezés a maga egészében, a múlt számunkban közölt módosításokkal, érvényben van, a fizetéseket azon rendelet alapján kell folyósítani.

TEGLÁSSY ERNŐ s. k.
jegyző.

HOLUB REZSŐ s. k.
alelnök.

... kávé és természetesen teát
is Meinltől!

Darjeeling Orange Pecco P 20.—
Ceylon Orange Pecca . . . P 17.80
India Orange Pecco . . . . P 16.20
Virágos India Pecco . . . . P 14.40

POPPER BORGINCÉSZET R. T.

BUDAPEST-KÖBÁNYA,
ELŐD UCCÁ 8. SZÁM
TELEFON: *1-484-62.

ALAPÍTOTT: 1869. ÉVBEN.

AZ 1922. ÉVI SZÜLLŐ- ÉS BORGAZDASÁGI KIÁLLÍTÁSON ARANYÉREMEL KITÜNTETVE

OLVASSUK, TERJESSZÜK LAPUNKATI

SZEREZZÜNK ELŐFIZETŐKET!

A MI NAPTÁRUNK

1938 November 2 Szerda	Délelőtt 11 órakor a segédvizsgáló-bizottság ülése az Ipartestületben. Délelőtt 11 órakor a képesítőbizottság ülése az Ipartestületben. Este 8 órakor Jóbarátok vacsorája Rupp Jánosnál (IX, Tűzoltó u. 48).	15 Kedd	II. kerületi ülés a Kakaskapu vendéglőben, II, Pálffy tér 4.
4 Péntek	Este 8 órakor vendéglősök vacsorája Mayer Pálnál (II, Kapás u. 36).	16 Szerda	Délelőtt 11 órakor a képesítőbizottság ülése az Ipartestületben. Délután 4 órakor az előjáróság rendes havi ülése az Ipartestületben. Este 8 órakor Jóbarátok vacsorája Járányi Gyulánál (XI, Horthy Miklós út 134).
7 Hétfő	Délelőtt 10 órakor a békéltetőbizottság ülése az Ipartestületben.	18 Péntek	Este 8 órakor vendéglősök vacsorája Grát Jánosnál (VI, Aréna út 106).
9 Szerda	Délelőtt 11 órakor a képesítőbizottság ülése az Ipartestületben. Este 8 órakor Jóbarátok vacsorája Jajczay Istvánnál (VIII, Kerepesi út 1).	23 Szerda	Délelőtt 11 órakor a képesítőbizottság ülése az Ipartestületben. Este 8 órakor Jóbarátok vacsorája Erdős Ignácnál (V, Váci út 62).

Dreher Baksör

ANGOL GIN

High & Dry

Booth's Distilleries Ltd. London-féle

VEZÉRKÉPVISELET ÉS LERAKAT:

VENDÉGLŐSÖK BESZERZŐ CSOPORTJA RT.

Magyar Szállodás és Vendéglős

Minőségi borok a vendéglőkben.

AZ AZ ESET, hogy az elmúlt idényben jutalékkal díjazták azokat, akik a minőségi borok kivételét véghezvitték, terelte gondolatomat arra, hogy mi, vendéglősök is indíthatnánk olyan irányú mozgalmat, amelynek során minőségi borok fogyasztását segítenék elő.

Azonban mindenekelött legyünk tisztában azzal, mit érthetünk minőségi borok alatt?

Egyik kiváló szakemberünk tankönyvében azt olvastam, hogy a homoki borok minősége nem marad el a hegyi borok mögött, sőt tüzességre sokszor felülmúlja azokat.

Hosszú, sokéves tapasztalataim alapján állítom, hogy a szőlősgazdák szerint rossz bor nincs, csak jó és mégjobb. Amint a cigány is mindig a maga borát emeli ki. Sohasem találkoztam még olyan termelővel, aki azt állította volna boráról, hogy nem jó. Ez az elnevezés minőségi bor, nem egészen helyes, mert minőségi bor alatt érthetünk egy töppedt szőlőből sajtolt jászberényi kadarkát is, vagy egy alföldi borvidéken termelt, zamatos, jó évszárú olasz rizlinget, de érthetünk egy somlói furmintot, badacsonyi kékenyelűt, móri ezerjót is. A mostani elnevezés fogalomzavart okoz. Szerintem a helyes az volna, ha szabatosan megjelölnék az elnevezést (és úgy hívnák, hogy a „történelmi szőlőkben termelt (tehát hegyvidéken) kiváló minőségű borok”.

Már most nézzük, hogy a vendéglői bort fogyasztás szempontjából hogyan áll a régi történelmi szőlőkben termelt kiváló minőségű borok árusítása? Tudomásom szerint jóformán csak az előkelő, nagy szálloda-ételekben, egyes előkelő vendéglőkben és néhány jobb-híru polgári vendéglőkben kerülnek fogyasztásra. A nagyobbik részükben éppen olyan ismeretlen fogalom, mint ahogy nagy része a magyar szőlősgazdáknak nem ismeri, talán sohasem ízlette meg a történelmi szőlőterületeken termelt fajborokat. Ebben a tekintetben tehát, nem tehetünk egymásnak szemrehányást, hanem arra kell törekednünk, hogy mind a vendéglős, mind a termelő ismerje meg az ország kincseit és értékeit.

Ma a legtöbb vendéglőben homoki szőlőben termelt bort mérnek. Valószínűleg azért, mert abból több

ván, rendszerint nagyobb a kínálat és olcsóbban jutnak hozzá. A hegyi bor mindég drágább volt, mert a hegyi szőlők megművelése nehezebb, kevesebb termést is ad, de meggyőződésem szerint jobbat, öszszetételben tökéletesebb bort, mint a homoki. Egy igazi borívó mindig előnyben fogja részesíteni a hegyi borokat. Nem tudom elhinni, hogy homokon olyan finom bor teremhet mint a somlói, a badacsonyi, az egri vörös, vagy amilyen az erdélyi som, muskotaly vagy leányka volt. Szükségesnek találtnám, hogy minden vendéglőben (kisebbsen és nagyobbban) mérjenek legalább egy-két kiváló történelmi szőlőben termelt java-bort. Ez azért is fontos lenne, hogy a borok nagyobb fogyasztója olcsóbb áron juthasson ezekhez a borokhoz. Jelenleg az a helyzet, hogy aki azokkal meg akar ismerkedni, csak palackozva, tehát drága pénzért juthat csak hozzá. A mai népies gondolkodásmód azt kívánja, hogy azok „a vékonypénzű fogyasztók” is megismerkedhessenek Magyarország természetadta kincseivel, akik ezt eddig nem tehették meg. Módot kell rá nyújtani. Ez a feladat a vendéglősökre hárul. Ne csak a külföld ismerje meg borainkat, hanem a saját népünk is ismerje azokat. Ez minden jóérzésű magyar embernek hazafias kötelessége.

Malosik Ferenc.

Híres külföldiek nyilatkozatai Budapestről.

MA MÁR VILÁGHÍRES és nagytekinélyű külföldiek ódszavas véleményei és sajtókezű írásai is igazolják, hogy Magyarország idegenforgalmi értékei bármilyen nemzetközi relációban elismerést érdemelnek. Ebből a keretből pedig jóformán soha nem hiányzik Budapest speciális szépségének és különösen fürdőinek, valamint vendéglőinek emlegetése. Az idegenforgalmi Szövetség rendszeresen gyűjti a külföldiek megnyilatkozásait és a „Magyar Szállodás és Vendéglős”-nek most a következő sorozatot engedte át közlésre:

Dr. Fredrik Böök svéd egyetemi tanár, a Nobel-díjas bizottság főtitkára, aki „Resa till Ungern” címmel nagy könyvet is írt Magyarországról:

— Magyarország sok jót nyújt az autózóknak is.

BORKERESKEDELMI ÉS MEZŐGAZDASÁGI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

VEZÉRIGAZGATÓ: KLABER MIKSA

PINCÉSZET:

BUDAFOK, PETŐFI ÚT 14. SZÁM.
TELEFON: 2-696-98.

VÁROSI IRODA:

BUDAPEST, V. ALKOTMÁNY UCCA 18. SZ.
TELEFON: 1-142-62.

Főutvonala ma már vetekednek átlag a nyugati országok nélkül utjával. Különös előnyük, hogy a legtöbb helyük alig van szambavehető emelkedések s ezek is jó állapotban tartott betonos vagy aszfaltos utak. Elég gyorsan és akadálytalanul használhatók, mert a forgalom nem túl nagy. Bécs és Budapest, továbbá Budapest és a Balaton közt nagyon jól lehet rajtuk közlekedni.

John Galsworthy, a nagy angol író:

— Az a fogadtatás, amelyben feleségemmel együtt részeltettek Budapesten, szinte egyedüláll az élményeim közt. Az érzések az a melegsége, az őszinten ható szimpátia és nem csekély mértékben az a kellemes meglepetés, hogy anyanyelvemen csaknem mindenütt — vendéglőkben is — meg tudtam magamat értetni, nagyon lebilincsel. Nem régi és kopott frázis itt az, hogy „hospes hospiti sacer”. A magyar főváros élete, különösen a csendesebb kedves budai hegyvidéken annyira megtetszett, hogy hosszabb tartózkodásra is ide akarunk jönni. Föltűnt továbbá, hogy Budapest, elsősorban a Nemzeti Színház, milyen mély és komoly Shakespeare-kultusz tarti fenn. Ennél impozánsabbat sehol a világon nem tapasztaltam, még Angliában sem. Ahogyan Shakespeareát játszóak, ahogyan hőseit életrekelik, az rikaság.

Hans Albers, a kiváló filmművész:

— Budapest csakugyan a világ legszebb fürdővárosa. Meggyőződésem róla, hogy a legjobb fürdő modernizáltak az utóbbi években és olyanbá fejlesztették, hogy Buda forrásvidéke és fürdőszora világ-szerte pártját ritkítja. A Szent Lukács-fürdő és a Margitsziget nagy szálló, valamint a Szent Gellért-szálló s az egész millió kellemes, vonzó benyomást tesz.

Van Breemen egyetemi tanár, a Nemzetközi Reumaellenes Egyesület főtitkára:

— Reumás betegségekre sehol Európában ideálisebb gyógyhelyet nem találtam, mint Budán. A Szent Gellért-fürdőnél kitűnően építet és berendezett fürdőt egyáltalán nem ismerem. A Juventas-forrás, valamint a Margitsziget új forrása és néhány régi gyógyforrás kétségtelenül biztosítják Budának nagyszerű jövőjét, ha tudományos kutatóintézetekkel, illetve reuma-

FELLNER BÉLA f. ü. v.

Élso belvárosi szállodal, vendéglőli és kávéházi személyzetet közvetítő iroda
BUDAPEST, IV, MOLNÁR UCCÁ 3. SZÁM. TELEFON: 181-401

kórházzal orvosi szempontból is megalapozhatték a budai gyógytényezők hiteleségét, illetve hatáshírét.

Dr. Rudolf Lothar, az „Ungarn-Autotouren-Brevier” szerzője, a jeles szindarab- és regényíró:

— Magyarország valóságos eledoradójá az autósoknak. Kiváltképpen Budapesti válik meg nehezen az ember. Minél tovább marad itt, annál mélyebben és erősebben köti le a varázsával. Aki két napra jön, gyakran ötig marad, aki öt napig akar maradni, nyolc vagy tíz napra is kitolja a sejourját s aki egyhetet kívánt itt tölteni, egy hónapig marad, amire nem egy konkrét példát tudok és mindennap új szempont és kedveset fedezhet föl. Aztán új értéket talál a Bükk vagy a Mátrahegységben, a bájos népviseletű Mezőkövesden és a Balaton tündértávan, amelynél jólesőbb melegség, bársonyosabb homokú furdótépet aligha talál. Senki meg nem bánja, ha megfogadja tanácsomat és kedvet kap Buda és Magyarország fölkeresésére. Autótúrísták számára pedig a legszebb élmények közé tartozik a magyarországi kirándulás.

Gróf Kosenko, Amerika legnagyobb iparművészeti telepének mesteri vezetője:

— Párisból írok egy héttel azután, hogy Budapestet elhagytuk és Páris értékeinek dús tömege ellenére még mindig sokat beszélgetünk a magyarországi benyomásokról. Nem is tudom pontosan megmondani, hogy mi hatott meg bennünket leginkább. Talán egy intim hangulatú vendéglőben a magyar muzika, amely az exotikus cigányzenekarokból árad, — hiszen a zene az emberi természet megnyilatkozásának örök-mély forrása és az Önök népzeneje minden eddig hallott muzsikánál jobban megkapott bennünket. Vagy talán a búbájos környéki várak, kivált Budának szépsége? Vagy talán egy nemes nép szelleme és hihetetlen vendégszeretete? Nálunk minden valószínűség szerint a három dolog kombinációja egyesült, de még több imponderabilis, ami eltöltött azzal a nagyon őszinte vágygal, hogy hamarosan visszatérjünk és hosszú időt töltsünk Önök közt. Nem szoktam túlzottan lelkesedni. De most igazán élveztek a szokatlan környezetet. Elveztek a Szent Gellért jótékony fürdőit, a múzeumokat, a népi és modern művészet kiállításait, a jökevdű kávéházakat és főképp a gourmandokat is kielégítő vendéglőket, a magyar konyhaművészetet — be kell vallanom, hogy hónapok óta először éppen Budapestben éteztünk passzívoval. Elveztek képzet vezetőiket és a könyvesboltok kincseit és köszönjük, hogy megismerhettük Petőfit és Adyt. Be kellett érünk a fordításokkal, de éreztük, hogy az aranylag rövid látogatás alatt is sikerült Önnek tisztán megértenetni velünk azt, hogy mit jelent magyarnak lenni. Megtanultuk becsülni az egész magyar atmoszférát.

**SZENT
ISTVÁN
CSALLÁDI SÖR**

**1 1/2 literes
zárt palackokban**

**Kőbányai
Polgári Serfözde**
gyártmánya

CALDERON ÉS TÁRSA látszereszek

BUDAPEST, V, VÖRÖSMARTY TÉP 1. SZÁM. (Haas-palota)
Telefon: 18-11-48. Alapítva: 1819

Szemüvegek, színházi látszeresek a legfinomabb kivitelben
Hőmérők, barometerek, időjelző házikók stb. Fényképzési
készülékek és felszerelések nagy választékban

A newyorki vendéglátóipar.

— Beszámoló személyes tapasztalataimról —

LA BRUYÈRE francia filozófus szerint az ember azért utazik, hogy aztán beszélhessen róla.

— Nem szívesen teszem, annál is inkább, mert élmésségéért igen kedvelem Önt, kedves M. la Bruyère, de ezen a ponton nem osztom nézetét. Sőt egyenesen arra kérem, ne kelljen amerikai utamról beszélni. Érse meg, kérem, voltam Tünderországban, láttam az álmaid városát, találkoztam a Holnappal és egy asztalnál ültem a Lehetőséggel, de én tudom, hogy mindez álom volt csupán. Ma, a Valóságban élek, álmaimról nem szívesen beszélek.

De különben is, amit én magam álomnak minősítek, hogy számíthatassak arra, hogy azt Ön, vagy bárki más, el is higye nekem?

Azt hallottam, hogy vannak Amerikában szállodák, melyeknek igazgatósága utánajárhat annak, hogy a vendéggel foglalkozó személyzet mindegyike otthonában legalább zuhanyra rendelkezék. Ha pedig valaki nem rendelkezik vele, azt kötelezi, hogy munkábaállása előtt az üzembem zuhanyozzon. Nem álomszerűen gyönyörű állapot, hogy mindenkítől elvárhatják azt, hogy ha nem is fürdőszoba, de legalább zuhany legyen a lakásán? És még arra pénzt is költethetnek, hogy kinyomozzák, vajjon tényleg rendelkezik-e a sok száz alkalmazott mindegyike a higiénia ezen, az amerikai ember szemében oly elengedhetetlen alfájával! De megadják a lehetőségét annak is, hogy az alkalmazottak az üzembem zuhanyozzanak. Állítom, hogy az egyes üzemek öltözőhelyiségei ilyen szempontból gyönyörűen vannak felszerelve és hogy nincs valamirevaló üzembem, ahol az öltözőhelyiségek megfelelő társú zuhanyjal el ne legyenek látva, a mosdókon kívül.

Kérdem ismét, nem álomszerűen gyönyörű állapot ez?

A pommes chips (rohscheibni, csakhogy vékonyabb) óriási mennyiségben fogy. Kartonokba csomagolva kerül forgalomba. Gyárak sora foglalkozik ezzel, amelyek közül a legnagyobb, a Saratoga Chips Co. egyedül 1000 munkással dolgozik.

A 600 szobás St. Regis Hotelben, hol a minimális szobaár személyenként 6 D, a beépített márvány értéke 1,000,000 dollár. Igaz ugyan, hogy még a folyosók is márványból vannak, de ez a tény nem befolyásolja, legfeljebb arra vall, hogy még oda sem volt drága.

A New Yorker Hotelben, amely 2500 szobájával Newyork második legnagyobb szállodája (a legnagyobb az új Waldorf Astoria 3000 szobával) a mosókonyha a földszint alatti 3. alagsorban van elhelyezve. Ami engem ott leginkább meglepett, az nem a berendezés hatalmas mérete volt, mert hiszen arra ügyis el voltam készülve, hogy egy 2500 szobás szállodának több mosnivalója lesz naponta, mint egész Zalaeger-

MODERN, IZLÉSES, TISZTÁNTARTHATÓ

falon, butoron, portálon a

TERROLUX

burkolólemez

minden színben gyártja

MISKOLCZI és TÁRSA

asbestcement-palagár

Budapest, V., Alkotmány u. 4. Telefon: 129-044.

szegnek, hanem az az ötlet, hogy a mosnivaló anyag egy nagy terembe hull alá mind a 68 emeletről. Vezetőm magyarázta, hogy ezáltal mit spórolnak emberben, munkában, anyagban, időben és hogy ezáltal a szálló belső személyzeti forgalmát mily hathatósan tudták csökkenteni.

No de most azon kapom magam, hogy egészen beszédes kedvem kerekedett. Hadd mondjak el akkor hát egyetmást például a bárról!

Hogy miért éppen a bárról? Több okom van rá.

A legelső ezek közül az, hogy állítólag nagyszerű üzlet. Mily áldásos dolog volna ezt nálunk is bevezetni. Csakhogy egy kardinális hiba van. Egy lényeges kellék nálunk sehogysem szerezhető be. És ez az amerikai psziché. Tudnivaló, hogy az amerikai ember napközben nem iszik. De este, ha munkájával végzett, első dolga, hogy iszik valamit. Ahogy az angol délután teázik, úgy az amerikai este 6 óra után cocktaillezik. Az emberek bárkiben adnak rendez-vous-t, és a lényeg, hogy mindez nem megy luxuszámba. Este 6 és 8 óra között azt mondani valakinek: igyunk egyet! (let's have a drink, vagy come on, we have a drink, vagy wou you have a drink?), anyyi, mint valakit cigarettával megkínálni. Sem több, sem kevesebb. Pesti sodródóink és skótjaink számára irigyléreméltó állapot, mert persze természetes, hogy az ötletet felvető fizet és a másik meghívottnak tekintni magát. Hozzájárul mindehhez, hogy egy ital ár általában 40—50 cent, amit ha átszámítunk 2—2.50 P ugyan, de ami odaát nem számít többet mint 40—50 fillér ideát.

Ez a magyarázata tulajdonképpen annak, hogy az American Bar nálunk, határozott törekvések dacára sem tudott meghonosodni.

Ahhoz, hogy egy amerikai bárt valaki elképzelhessen, elsősorban el kell felejteni azt, amit eddig a bárokról pesti viszonylatban tudott. Az amerikai bár a pesti bárkhoz csak az elnevezésében hasonlít. Van úgy, hogy a bár az étterem közepén van elhelyezve és pedig magasabban mint az étterem többi része. Van úgy, hogy a bárban le sem lehet ülni, mert olyan kicsi. Kicsi, de mindig előkelő. Mint ahogy odaát minden előkelő, vagy ha úgy tetszik, előkelő benyomást

Borpalota Rt.

Budapest, VI. Király ucca 26. Telefonok 114-044, 118-46

Ajánlja kiváló minőségű márkás falborait palackozva és hordótételben

Elismerten a legjobb
FIUMEI kávé, tea
FIUMEI KÁVÉBEHOZATALI TÁRSASÁG
Központ: V., Gresham-palota. Telefon: 185-939

kelet. De az aztán fontos, hogy előkelő benyomást keltsen, ne legyen, a végtékig tiszta legyen, mint különben minden Amerikában.

Amerikai barátaim figyelmzettettek, hogy sose kérjek egy bárbán „Whisky-Sodát”-t, mert akkor a leg-silányabb márkát adják, hanem amerikai szokás szerint mondják be egy bizonyos márkát. Az amerikaiaink mindnek megvan a saját whisky-márkaja és ahhoz ragaszkodik, azt kéri és nem szivesen iszik mást. „Az Igya az, aki szereti.” Ebből az következik, hogy minden bárbán 30—40—50 whisky-fajtát tartanak.

Nagyon érdekes, hogy minden bárbán a fogyasztó b é három kis tányérrát tesznek: olajbogyó, sósmanduák (vegyesen mindenteféle fajta, dió, mogyoró is) és pommes chips (innen az imént említett pommes chips gyártás nagysága). Mindez persze gratis.

Ne felejtjük azonban el, hogy ez így csak a prohibíció megszűnése óta van. Viszont nem érdektelen az sem, hogy a szeszitalom idején a bárók helyett az ú. n. „speak-easy”-k voltak, azaz „beszélj haikant”-ok, ahol haikant kellett rendelni italt, mert tilos volt. Abban az időben magában Newyorkban 30.000 ilyen speak-easy volt. Még egyet szeretnék mondani a báról. A St. Regis Hotelnek az étterme mellett ki van írva: King Cole Bar. Lehet talán 6×12 méter. Persze a bárpult dominál benne, körös-körül azonban asztalok vannak. Itt 11—6 óra tájban kezdődik a mozgás és a jó alkalom az emberek megfigyelésére és tanulmányozására. De hogy napközben mégis kihasználják, ebéddidőben acnak enni is, de az étlapon megjelöszse egy étel szerepel, persze desszerttel és tejjeskával. Ára 1.25 dollár. Én nagyszerű ideának tartom, mert kis rezsivel mégis üzletet csinálnak. Es ebben látom Amerikával kapcsolatosan oly gyakran hangoztatott „korlátlan lehetőségek” lényegét, hogy ezt meg lehet csinálni. Próbálni ezt valaki Pesten megcsinálni. Mint ahogy emlékszem Pesten egy esetre, amikor egy vendéglő évekkel ezelőtt helyiségének egy részében 40 fillér couvert-t próbált számítani. Mit mondjak, újságcikkek támadtak a szegény vendéglőre, hogy hova gondolt? Viszont Newyorkban voltam vendégében, ahol nem kevesebb mint 2 dollár volt a couvert. Ez a korlátlan lehetőség.

Kedvenc szórakozásaim közé tartozott beülni egy nagyforgalmú szálloda halljába és figyelni. Ezen szórakozásomra különösen a Biltmore és a Commodore szállodákat használtam. Mindkettő a Grand Central pályaudvar mellett épült kettéfelel. A Commodore 2000 szobás, a Biltmore 1000 szobás. Pályaudvari füst, illat és korom persze itt ki van zárva, tekintettel arra, hogy a vonatok a városban a föld alá vannak helyezve, úgy hogy a pályaudvar és annak környéke a lehető leq-áptalabb. Maga a pályaudvar gyönyörű márványépület, annyira szép, hogy eleinte az operának néztam. Különös véletlen, hogy viszont éppen az Operát néztem holmi pályaudvarnak. Tehát a Biltmore és Commodore-val kapcsolatban a füst, korom és illat kényszer-közeletit nyugodtan elihagyhatjuk. Ezen szállodák a pályaudvari szomszédság nagy előnyét, a nagy forgal-

TIVOLI mustár

málna, citrom-, narancsszórp, ketchup
worcestershire sauce, halkonzervek

GOTTLIEB GYÁRTMÁNY

Telefonszám: 296-702

mat azonban 100%-ban élvezik. Elképzelhető tehát ezen szállodák halljainak nagyméreteket öltő forgalma. En roppant szerettem ezeket a hallakat. Utlem vagy ódöntgem bennük óraszámra. Persze ezekben a hallokban megtalálható minden, amire csak egy amerikai szállóvendégnek szüksége lehet. Tehát elsősorban telefon. A telefonok hosszú sora. A telefon nekik olyan fontos, mint nekünk a kenyér, viszont a kenyér nekik csak olyan fontos, mint nekünk a telefon.

Távira. A mindenütt látható fekete-sárga színű „Western Union” fiókja. Az amerikai nagyon szeret sürgönyözni. Eszébe jut valami, már sürgönyöz.

Ticker. Nagyszerű és elengedhetetlen kelléke minden szálló-halnak. Előttém ismeretlen központból villanyárammal hajtott óramű, mely állandóan a legfrissebb híreket kopogtatja le, persze fűszdehíreket is. Az amerikai nagy szivárral ül a háiban, maga éle néz, vagy lepedő-újságját böngészi. Közbe-közbe fel-áll és elmegey megnézni a ticker-t. Aztán megint viszsziül, vagy rohan telefonálni. Intézkedik. A ticker szerint vesz vagy elad, kóti az üzleteit. Közben levelet kellene írni. Erre is megvan a lehetőség. A hall egy részében a taxi-gépirók sora várja a vendéget. Várja, nem jó szó, mert sokkal inkább a vendég várja, hogy sorkkeruljon.

Viszont európai értelemben vett portás nincs illetve tulajdonképen van, de számkivetésben él. Portásfükékét elvették tőle és ő maga, egész armáclájával együtt a hallban nomád életre van itelve. A nevét is megváltoztatták. Bell Captain-nek nevezik a portásokat és Bell Boy-oknak a portásfiúkat. Könynyebb itélkezés okából a szótárban „bell” annyit tesz mint „csengő”. Hát nem mondom a csengővel alapos jó viszonyban kell, hogy ezek az urak álljanak. Viszont a száműzetésük és névváltoztatásuk rekompenzálásként, találtak ki számukra egy igen elms készüléket. A neve: Teleautograph. Annyira ügyes dolog, hogy megcsak ók, hanem az igazgatóság is igen szereti használni. A lényege a következő: villanyáram, óramű, mozgó papírtekercs és egy ráhelyezett írón, mely hegyetlen végén rögzítve van, olymódon, hogy ha mozgatom, ír. Ugyanekkor a szállóban elhelyezett többi hasonló szerkezet bármelyikének vagy mindegyikének írónja is ugyanígy leírja ugyanazt a maga mozgó szalgájára. Ezek szerint a teleautograph magyar neveördögírón lenne?

Lifték. Nem kettő vagy három. Húsz meg harminc. És állítólag 50 kilométeres sebességgel közlekednek. Az amerikaiaknak ezt az állítását nem volt módomban kontrollálni, azonban emlékszem arra, hogy egy alkalommal beszálltam egy liftbe és bementem, hogy a 17. emeletre akarok menni. A lift elindult és megállt. En meg voltam győződve, hogy a harmadik emeleten

Ha üzletét, vállalatát eladni óhajtja,

vagy üzletet venni szándékozik,
bizalommal forduljon

SZEDERKÉNYI JÁNOS kizárólag szállodák, kávéházak, vendéglők és testvérüzemek adásvételi irodájához.
Budapest, XI, Horthy Miklós út 72. szám., telefontel 3 Telefon: 456-023, diskretn szakértelmű levezetés.

lehetünk és meg is mondtam a lftesnek, hogy téved, és a 17. emeletre akarok menni. Erre: hogy ő nem téved, ez a 17. emelet és kizsuzkó. És tényleg az volt. Mondtam is a barátainknak, én egy ilyen lftet hazavinnék vonatnak.

Utazási iroda. Hogy ez mennyire lényege különösen egy pályaudvar melletti szállodának, abból a tényből látható, hogy Newyork városának napi idegenforgalmát 2—3 millióra becsülik.

A Reception. Megtartotta eredeti európai formáját. Igen helyeseltel tapasztaltni, hogy a fekete zakó, sőt a zsakét elengedhetetlen kellékként szerepel. A New-Yorker Hotel recepciójában arra lettem figyelmes, hogy egy nagy faion a szobákat jelző rekeszekben különféle színű cédulák sorakoznak. Kérdézősködésemmre az igazgatóság által mellém rendelt titkár azt a magyarázatot adta, hogy a színek különböző dolgokat jelentenek. Például a vörös azt jelenti, hogy mai elutazások, a fehér, a mai érkezések. A piros mellett a zöld, Mr. Brown igazgató, a lila Mr. Black igazgató, a kék Mr. Jones igazgató, stb. értesítendő, mert a vendégtől búcsúzni vagy a vendéget fogadni ez vagy az az igazgató kívánja. És így tovább.

A telefonközpontban is találtam valami hasonlót. Ott a kapcsolótáblában különböző színű dugókat látam. Ezen különböző színű dugók a vendégek különleges kényelmét vannak hivatva elbájoslón biztosítani. Az amerikai vendég meg van szokva ahhoz, hogy a legkülönbözőbb kívánásait teljesítsék. Mindezekről a telefonon bementott kívánásokról a központ kartotékokat vezet. A piros dugó azt jelenti: nézd meg a piros kartotékokat. A kék dugó titkár viszont a kék kartotékok őrzi. Vagy a sárga dugóról a sárga kartotékok tud felvilágosítással szolgálni.

Nézünk tehát sorra ezeket a kartotékokat. Lényegében csupa egyszerű dolgok. Például: kit mikor kell reggel kelteni. Ezt itt nálunk a portás egyszerűen beírja az arra szolgáló könyvbe, az amerikaiak muszáj kartotékolni. De ebbe a kartotékba kerülnek a nappali keltések, azaz figyelemztetések is. Mr. So and So bele kíván merülni egy ügyfelével folytatott beszélgetésbe, viszont tíz perccel őt előtt el kell mennie, ne hogy közben folyton az órájára kelljen néznie, egyszerűen felhívja a központot: figyelmeztessen engem, kérem, tíz perccel őt előtt! Ez belekerül a piros kartotékba. Viszont, hogy a kartotékok kezelő hölgy véletlenül se tévedhessen, ami rettenetes lenne, a kartoték egy vekkerrel van ellátva. A kezelő hölgy látja, hogy a következő alarmot ekkor és ekkor kell csöngögtetnie, mire beállítja vekkerét ekkorra és ekkorra. De vannak szobaszám szerint rendezett kartotékok is ime egy példa a sok közül. A 917 telefonál: ha keresnek, itt és itt vagyok. Jön a sárga dugó és a sárga kartoték. Egy óra múlva tényleg keresik a 917-est: sárga dugó, lássuk, mit mond a sárga kartoték. Vagy: ha Mr. Gundel keres, nem vagyok itt, mást kapcsolhatnak. Jön a kék dugó és a kék kartoték. Jön egy hívás: kérem a 917-est! A kisasszony látja a kék dugót, tudja, hogy azt jelenti, hogy az illető nem mindenkinek van itthon, tehát mekérdezi, hogy ki beszél. Mr. Gundel? egy pillanát! Hátraszól, kék 917! Jön a

**Pálusza sajt
Heller doboz
emmenthali
Derby sajt**

vendéglőkben
nékülözhetetlen

válasz: Mr. Gundel nem beadni, mást lehet! Tehát: Sorry Mr. Gundel, Mr. Morris nincs itthon. És így tovább. Hát most tessék mondani, nem nagyszerű ez? Gyerekeknek való tündérmese.

Air-conditioning. Amint a neve is mutatja, levegő kondicionálás, azaz a levegő jó kondícióban való tartása, illetve a helyiségeknek tisztított, filtrált és hűtött levegővel való ellátása. Az amerikai hotel telen lűtve, nyáron hűtve van. Természetesen a legtöbb helyen nemcsak a közös helyiségek, hanem a szobák is hűtve vannak. Annyira vannak vele, hogy üzletek és vendéglők kirakataiban és bejáratáinál táblák vannak, melyek hirdetik: „Az Ön kényelmére itt hűtött a levegő.”

Az egyik week-endemet arra használtam fel, hogy egy meghívásnak engedve elutaztam Newyork állam fővárosába, Albany-be (3 és fél óra gyorsvonaton). A beszálláskor néger hordáróknak ügylátszik szimpátikus lehettem, mert egy olyan kocsiba tettem, amelyre, mint később észrevettem, az volt írva, hogy „It's air-conditioned and sound-proof”, ami annyit jelent, hogy nemcsak hűtött levegővel van ellátva (egy vasúti kocsil), hanem zajtalan is. Az ablakokat persze nem lehetett kinyitni.

A munka üteme igen gyors. És furcsán gyors. Tulajdonképpen azt hiszem a levegőben van a gyorsaság. Mint ahogy nálunk az elkényeztetett tepsedség van a levegőben meg az idegesség. És akármilyen hihetetlenül hangzik is, az amerikai ember munkájában nem ideges. Mert nehogy valaki azt higgye, hogy az amerikai gyorsaság valami eszeveszett, fejvesztett kapkodás, mint amif nálunk „rumlinak” neveznek. Az amerikai „rumli” a „rush-hour”, azaz olyan óra, amelyben a forgalom a tetőfokra hág. Ilyenkor még gyorsabban kell dolgozni, de annál több hidegvérre, idegességmentes nyugodtságra van szükség. Nem mondom, azért lehet néha egy kis gorombaságot is kapni. Különösen a zöldek (zöldeknek nevezik az újonnan kívándorlottakat. A Szerk.) vannak ennek kitéve. Leginkább olyankor, mikor az amerikai munkájában főlősleges kérdézősködéssel zavarják.

Egy alkalommal egy amerikai barátom társaságában jártam végig az üzleteleit. Finom idea volt, mert a dolgokat másként is láttam, de meg sok olyat is láttam, amit különben sohasem láttam volna. Olyan volt, mintha bogár képében ütem volna valakinek a vállára és észrevétlenül halgattam volna ki a fűfikat. Barátom üzletfelel persze kifogásokat is emleget árujárás, annak csomagolására, a szállítás körülményeire vonatkozólag, de mindez oly síma modorban történt, mintha vacsora után diszkuráltak volna egy kedves szalóiban, nyári élményeiről. Apró bogárszemeimmel nagyokat pislogtam barátom válláról, a nagy csodálkozástól. Te-

SCHILLINGER MIKSA
hűshűlönlegességek

Előkelő szállodák, vendéglők
szállítója

BUDAPEST.

VII. Király-u. 15. Tel.: 1-428-66.

hát az amerikai Vevő úr nem valja pesti kollégájának hitét, amely szerint „a pénzemért még csak ne is gorbáskodjak?”

Befejezésül — pour la bonne bouche — ime a következő: Egy alkalommal sült hajat rendeltem, melyhez szervizroznak nekem egy kis tányért, amelyen salátalevelek voltak, rajta egy szelét ananász, azon krémsajt és az egész leöntve ecettel és olajjal. Azonnal átéreztem a helyzet tragikumát, annál is inkább, mert éhes voltam. Viszont azzal fókéletesen tisztában voltam, hogy mindez így együtt nem fog lemenni a torkomon. A pincérnek nem szólhattam, hogy „ezt pedig vigye vissza”, mert amerikai ember vendéglőben nem küld vissza ételt. Mit volt mit tenni, nekiláttam.

Es jó volt! Szavamra jó volt.
Hihetetlen, hogy jó volt? Hahaha!
Pedig igazán jó volt.

Iff. Gundel Károly.

Utazási veszedelmek.

A LEGUTÓBBI KRIMINOLÓGIAI KONGRESSZUSON foglalkoztak azokkal a bűnügyekkel is, amelyek utazás, szállodai élet, idegenforgalom terén szoktak fölmerülni. Ezeknek a száma évek óta apad — sokhelyt érdekes okokból —, de még mindig jelentős. A vizsgálatok és megállapítások elméleti részével itt most nem foglalkozunk; inkább is érdekelhetni ennek a lapnak olvasóit a megtörtént esetek és a belőlük kínálkozó tanulságok sora.

Egy „Cook-ember” ügyét tárgyalták a bécsi törvényszéken. Kiderült, hogy nem a világszerte ismert Thos Cook and Son alkalmazója volt, csak kiadta magát Cook Guidenak. Az illető Kiarmann Károly fodrászsegéd volt; Bécsben és Salzburgban ajánkozott jómódú utasoknak a kávéházakban vagy mellékkuckákon. Elvezette őket „szerény, olcsó” helyiségekbe, aztán módját ejtette, hogy néhány csöpp lyosin-t öntsen a sörükbe vagy borukba. Ettől alkábultak s így kényelmesen kifoszthatta őket. Altatószeres cigaretákkal is manipulált.

Több esetet sikerült rábizonyítani. Két évi szigorított börtönbüntetésre ítélték rablási címén. Védője semmisségi panaszt jelentett be azon a címen, hogy „csak lopás történt”. A rablás erőszakkal jár és a törvénykönyv 190. §-a szerint „telleges sértés vagy azzal való fenyegetés alkalmazatítk”. Kiarman azonban a védő szerint „csak fuffangot használt kémiai úton”. Kihallgatták Lorenz fővegyész is; véleményének vejele az volt, hogy igenis erőszak történt, mert a vádlott áldozatait kémiai eszközökkel úgy lenyűgözte, hogy szabad akarataukat veszítették.

A bíróság helybenhagyta a szigorú ítéletet azzal

SZÖNYEG — BÚTORSZÖVEK
FÜGGÖNY, PAPAN, TAPÉTAZÁS

HAAS FÜLÖP ÉS FIAI FÉLE RT.

V. VÖRÖSMARTY TÉR 1. SZÁM.
IV. KÁROLY KIRALY ÚT 26. SZ.

a megokolással, hogy a testi erő alkalmazása a törvény értelmében nem szükséges lényegileg az erőszak fogalmának megállapításához.

Furcsa jubileum lesz a jövő hónapban.

Emlékeztet, hogy Sir George Newnes — a későbbi baronet — alapította a „Strand Magazine”-t, amely először közölte Conan Doyle detektívtörténeteit s ezzel világhírré tett szert. Ő indította meg a „Westminster Gazette”-t is, ovábbá a „Tit Bits”-et. Ez lett a legnépszerűbb lapja. Eleinte csak az összes többi lap legérdekesebb híreit közölte és különösen a szegény emberek olvasták.

Egyszer a szerkesztőségnek megírta egy asszony, hogy a férje vasúti szerencsétlenség áldozata lett és halála után is görcsösen szorította kezében a „Tit Bits”-et. Mint a lap hűségese olvasójának özvegye talán kaphatna valami támogatást. Nem is tagadták meg. Newnesnek pedig ez nagyon bevált ideát adott.

A „Tit Bits” minden olvasója számára életbiztosítást kötött és kihirdette.

„Akit vasúti baleset ér, az meghatározott jelentékeny összeget kap, ha a katasztrófa percében a „Tit Bits” volt a kezében vagy akár a zsebében. A legkisebb baleset után is minden további formalitás nélkül 80 fontot fizetünk ki.”

A reklámnak akkor hihetetlen sikere lett. De különös pör is okozott. Manchester közelében kisiklott egy vonat és 15 ember megseříült, kettő pedig — egy vendégül meg egy főpincér — meghalt. Szemközti útké a kupában s köztük a padlón találták meg a „Tit Bits”-et. Mindkettő családjá az vitatta, hogy az ő halottjává volt a lap.

Tragikumok pör lett ebből. Newnes óriási reklámhoz jutott a hosszú pör révén. Saját detektívjei is nyomoztak, hogy megállapítsák: ki vásárolta az újságot? Végre pedig, miután a reklám egész fejtellet leszedte, nagylekiűen 50 fontot fizetett ki mind a két halott örökösének.

Biztosítási ötletét számos országban utánozták és egy amerikai lap őszintén megvallja, hogy Newnes ideáját csente el, mert úgy hirdeti, hogy a biztosítási ötlet-utántai 25 éves jubileumát üli meg — a fő elony az, hogy olvasói nagyon jól fogadják a reklámhozó ajándékot s mert viszont „a főveszély abban van, hogy ha a bajbakerült utas nincs biztosítva”.

Súlyosabb ügy és utazó hölgyek számára tanulságos a következő. Tapasztalt személyek tudják, hogy külföldön mennyiféle komoly veszedelem is érheti az egyedül utazó hölgyeket. A sok közül most csak egyet idéznék fel.

Miss Olive B-n, előkelő angol család 40 éves leánya festőművész volt. Műveiről angol újságok

Kapható:

BERKOVITS
papíráruhá
kényelmi, éter-
més cukrászati
kellékek

BUDAPEST,
VII, SIP UCCA 4.
Telefon: 142-531.

DEKA
TÖRTÉNETI KÖNYVTÁR
ULKA

kedvezően írtak. A világháború után utaztatott. Marseille közelében, Baux falu mellett majort vásárolt, megvette a régi bauxi templom kapuzatát is és beépítette a műtermébe, ahol csonka kőszenteket, exotikus szobrokat is állíttatott föl.

Aztlán megismerkedett Francois Pinet, húsz éves parasztszermaszúsi kishivatalnokkal. Beleszeretett és gondoskodni akart róla, két kis szállodát vásárolt a fiatallembert mindjárt meglette direktornak.

A művésznőt 1929 május elején halva találták. Mellette volt a revolvere. Azt hitték, öngyilkosság s Angliába szállították, hogy a családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. De otthon kételekedtek az élet-szerető hölgy öngyilkosságában. Egyik rokona Marseillebe utazott angol magándetektív kíséretében. Kiderült, hogy Pinet nem törődött a hotelekkel, nem is érte a szakmát és az angol hölgy pénzén táncos-nókkal mulatozott.

Angol lapok erősen támadták a francia rendőrséget, amely csak a magándetektív megjelenése után kezdett nyomozgatni. Tényleg Pinet lőtte le orvul, ágybanfekve az angol hölgyet. Egy ismert nevű francia író pedig így felelt az angol támadásokra:

— A Heraldokban, Messengerek és Chroniclékben folyton olvashatjuk, hogy angol hölgyeket nálunk kiraboltak. Támadják a francia rendőrséget. Hát a misseket itt-ott tényleg kifosztják, de nem mernek panaszt tenni; pedig jól tudják, ki a tettes. Mesterségségü hűdegségük felolvastása céljából tüntetik ki utaztatás-salikkal Franciaországot. Első dolguk, hogy fölszedjenek Párizsban vagy másutt egy-egy fiatallembert és pedig sokszor züllött fajtájú. Az ilyen alak kifosztja őket. Veszendőbe ment pénzüket, ékszerük ellopását csak otthon panaszozik el a papának, a mamának vagy a nagynéninek s rágalmozák a rendőrséget meg a szállodát is. Sok száz olyan eset történik a vasúton szállodában, mint a miss Olive-é, csak nem végződik halállal. A francia rendőrség igenis teljesítette kötelességét és nem egyszer ok nélkül gyanúsítják meg a szállodát vagy az utazási irodát.

Cherchez le femme (keresd az asszonyt) — mondja a régi szállóige, de itt helyesebb a Cherchez l'homme; mert Párizs tele van chercheuse d'aventures-rel, kalandvágyó nőekkel.

Persze a szolid úrinőket is érheti baj, de sokkal ritkábban azóta, hogy többen vesznek részt társas-utazásokban s ezeknek a felelős vezetői ügyelnek arra is, hogy széthamósok ne furakodjanak a csoportjuk tagjai közé. Külföldi vonaton, hotelben és vendéglőben vagy mulatóhelyen a társasutazási rendszer előnyei mindjobban mutatkoznak.

Buda város borháborúsága a veszprémi püspökkel.

Írták: Bevilaqua-Borsody Béla dr. és Mazsáry Béla dr.

RÉGI VÁROSAINK egymással szemben a legmirevebben elzárkózó életet élték. A középkori Buda falai, érkai, városkapui és tornyai, kapuerei és toronyőrei úgy zárták el Budát Pesttől vagy Obudától, mint ahogyan ma zárja el egyik állam a másik elől a maga határait.

Budán csak budai, azaz Budán termelt szőlőből, Budán szüretelt bort volt szabad kimérni. A pesti, veszprémi vagy szeremi, épügy mint az olaszországi bor Budán idegen borknak számított.

Ez az alapja annak az évszázados kereskedésnek, melyet Buda város folytát a veszprémi püspökkel a püspöki dézsma-borok Budán történő kimérése körül. É pernek az érdekes furcsasága az, hogy az évszázados perben nem a veszprémi püspök Veszprém körül szüretelt veszprémi borinak budai kimérésétől volt szó, hanem budai bor kimérése körül folyt a vita. Buda városa ugyanis 1216-tól kezdve egyházzilag a veszprémi püspök egyházzogi területéhez tartozott.

Buda város azonban nemesi jogú földesúr volt. Volt számos jobbágy faluja, ezeken jobbágyok, Buda város jobbágyai művelték Buda város falusi, földesúri szőlőtelkeit. A jobbágy papi bortizeddel, vagyis borkimérésével adózott. Ezt a budai városi tanács gyűjtötte össze és kifizette, vagyis átadta a veszprémi püspöknek. A bor tehát budai bor volt fajtája és eredete szerint, tulajdonjogilag azonban veszprémi püspöki bor volt. A veszprémi püspök azt követelte, hogy budai származású dézsma-borait ő maga mérhesse ki minden illeték fizetése nélkül.

Buda városa ellentállott, a püspök követelődött; ebből lett a buda-veszprémi boros háborúság, mely 1232-től 1372-ig, azaz száznegyven esztendőig tartott és a végén is Nagy Lajos király 1372-ben hozott ítéletével fejeződött be.

A per előzményel a következők: Már 1216-ban felmerült az egyházzogi vita, kinek fizessen Buda papi borkimérését, az esztergomi érseknek-e, avagy a veszprémi püspöknek? Buda városa ebben az időben még csak a mai Tabán területén levő Kelenvölgybe, vagyis Kispest városából állott, a mai Várhegyen még nyoma sem volt az 1242 után épült új Buda városának. Ez a per Rómában, a Szentszék előtt kötött egységgegel

Abrasz és vászonáru GYÁRI LERAKATA
BLAU JENŐ
BUDAPEST, GRÓF TISZA ISTVÁN UCCA 11. TELEFON: 180-643

Kívánatra utazómat úgy helyben, mint vidékre - vételkénszer nélkül elküldöm.

Kitünő a **Dröher keksz** és a **Dröher csokoládé!**

végződött, mely Buda városát a veszprémi püspök joghatósága alá engedte.

Tizenhat év mulva, 1232-ben jeruzsálemi, vagyis II. András király hoz ítéletet a veszprémi püspök és Buda város között, mely szerint a városi tanács tartozik telket adni a püspöknek, hogy azon labodét állíthasson a budai borborság összegyűjtésére.

A püspök úr Budán összegyűjtött dézsmaborait azonban ügylátszik meg ott helyben értékesítette, eladván és kimérvén azt. Ez hosszú és elkeseredett vitára, perlekedésre, sőt végül Buda város tanácsa részéről nyílt ellenállásra vezetett. A nemes tanács ugyanis arra való hivatkozással, hogy királyi privilégiuma legyen, mely szerint idegen bort a város területére a tanács belegezése és vám fizetése nélkül még csak behozni sem szabad, még kevésbé olt a polgárság szabadságának nyilvánvalóság sérélmére eladni vagy kimérni.

A püspök úr váltig bizonygatta, hogy a budai dézsmabor nem idegen bor, hanem budai bor, tehát joga van azt a város területén összegyűjteni, eladni és kimérni.

Közel másfél évszázados huza-vona után 1572-ben Nagy Lajos királyi hatalmi szóval veteti véget a viszálynak, a püspök úrnak adván igazat, a város szabadságainak és jogainak egyébkénti épségben tartásáért.

Az ítélettelvi Gerencsértálván keit a Tizenegyezer vértanú szüek ünnepeké másodnapján, az Úrnak 1372-ik esztendejében. A máig a veszprémi püspökség levéltárában őrzött oklevél alábbiakat mondja:

„Mi Lajos Isten kegyelméből Magyarország, Lengyelország, Dalmácia királya stb. Üdvözlétünket és kegyelmünket küldjük a mi kedvelt híveinknek, a mi Buda városunk bírójának, esküdt polgárainak és összes vendégtelteles lakosainak igazmondó jelentés szerint, a mi királyi Felsőgünk hallomására jutott, hogy ti, a veszprémi püspökség ama dézsmaborait, mely is a ti szőőskertjeitekből és boraitokból származik, nem engeditek bevinni a ti városotokba, azt nem engeditek a ti falaitok közt iehelyezni és csapszékbe sem engeditek kitenni; továbbá halljuk a jelenlegi veszprémi püspöknek ez ügyben ellene állotok, hajtogatván, hogy szabadságotk legyen idegen és külső borokat városokba be nem engedni. Mivel azonban maguk a dézsmaborok nem külső, sem idegen borok, hanem a ti szőőleitek után járnak szokás szerint a keresztre feszített földi helytartónak, hűségteknek erősen megparancsoljuk, hogy a tentemlített egyház fentérintett saját szőőleitekből származó dézsmaborait a mi fent nevezett Buda városunkba minden akadály és ellenállás nélkül bevinni, abban eladni és csapavenni szabadon engedjétek, nehogy magasságunk fölülit az említett püspök további ezirányú panaszai ostromolják. E részben nem értünk egyet, miként a pozsonyi polgárokkal nem, velettek sem, hogy a dézsmaborok vásári és idegen boroknak tekintendők, hanem a tieltekkel egyformák, és így ezek a borok ugyanolyan szabadságokat élveznek tehát ne merészejétek az

BÉRBEADÓ szabadkézből Nagykorós város tulajdonában levő Széchenyi kerli nyári vendéglő négy különoszobával, továbbá 7 szoba, fürdőszoba és mellékhelyiségekben álló **Weekend-szálló** és 3 szoba, mellékhelyiségekben álló lakás három évi időtartamra — Ajánlatok szőőval vagy írásban a városi főjegyzői hivatalnál tehető meg.

előrebocsájtotokban másként cselekedvén Felsőgünk súlyos haragját magatokra vonni. Kelt Gerencsértálván a Tizenegyezer Szüek ünnepeké másodnapján, az Úrnak Egyezerháromszázhetvenketedik esztendejében.”

Mindebből a legérdekesebb az, hogy az oklevél nevében nevez egy csapszékét, amikor a Popina szóban annak latin nevé megemlített. Ez szőőzerint borkorcsma, azaz kimérés, mert a mai értelemben veendő, étell-itallt adó korcsma okleveles latin neve Caupona, ha pincehelyiség, akkor Caverna vagy Taverna. Érdekes a veszprémi püspök úr dézsmaborgyűjtő sátra, ami alatt labodét kell érteni. Ebben hordózták egybe a püspök úr dézsmaszőődi, vagyis akóói, a Buda királyi város Borbírái, illetőleg Borsáfárai által a városi jobbágytaluk prësházáiból a Várba felfuvarozott bort.

Itt jegyezhetjük meg, hogy a középkori Budának olyan hatalmas bortermése és ebből folyó borkereskedelme volt, mint például a mai Francia Bordeaux Médoc vagy Cognac városoknak. Nem mondunk túlzást, ha azt mondjuk, hogy Buda középkori polgárai elsősorban voltak borkereskedők és csak másodsorban voltak azok, amik valóban voltak: szerkovácsok, kardcsiszárok, ótvősök, singes-rőfős kalmárok, középgyőzők vagy patkárosok.

Magá a budai városi tanács volt a legnagyobb budai borkereskedő, akár csak Késmárkon a késmárki városi tanács, avagy a késmárki várúr, a késmárki gróf Thőkőly család. Még a múlt század elején is a budai bor Buda kereskedelmének világmárkájú tényezője. A Sashegy, a Naphegy, a Kíssvábhegy, a Gellérthegy, a budai Várhegy oldala, a Rózsadomb, a Szemlérhegy és Óbuda minden lankája szőlőskert volt az 1870-es évekig, amikor a szőőnyű phylloxera juttatta tönkre a budai szőlőt és a budai bort.

**JÁTSSZUNK
PIATNIK-
KÁRTYÁVAL**

**FRANÇOIS
PEZSGŐ**

**Crémant Rosé
Transylvania sec**

NAGY IGNÁC pincelészerezési
cikkék raktára
BUDAPEST, VII. KÁROLY KÖRÜT 9.

Ajánlja dősen felszerelt raktárát, ú. m.: borszivattyók,
szőőrogének, talackok, parafafuvarók, címkek stb. T. I-415-15.

Az alkalmazottat a rendkívüli bevonulás ideje alatt felmondással sem lehet elbocsátani.

A hivatalos lap 1938 október 30-ai száma közölte a rendkívüli fegyvergyakorlatra bevonult ipari és kereskedelmi alkalmazottak szolgálati viszonyairól és az eltartottak részére járó tartási hozzájárulásról szóló 7.777/1938. M. E. számú kormányrendeletet, amelynek hatálya az 1910/1920. M. E. sz. rendelet óta első kereskedősegédre és ipari, valamint kereskedelmi vállalatok tisztviselőire, továbbá az ipari üzlethelyzetekre és az ipari művezetők egyes csoportjaira terjed ki.

Az alkalmazottat, ha rendkívüli fegyvergyakorlatra vonult be, a munkaadó a bevonulás ideje alatt felmondással sem bocsáthatja el. A rendelet hatálybalépése előtti, de a bevonulás ideje alatt történt elbocsátás is hatálytalan még abban az esetben is, ha azt az alkalmazotttudomásul vette. A bevonulás előtti történt felmondás esetében a felmondási idő folyása a bevonulás tartama alatt szünetel. Ha az alkalmazott a rendkívüli fegyvergyakorlatról való elbocsátását követő 8 nap alatt a munkaadónál nem jelenkezik, a munkaadó a szolgálati viszonyt azonnali hatállyal felbonthatja.

A munkaadó hetenként esedékes járandóság esetében arra a hétre és az azt követő hétre, havonként esedékes járandóság esetében pedig arra a hónapra, amelyben az alkalmazott bevonult, az alkalmazottnak a teljes kélheti, illetőleg teljes havi szolgálati járandóságát kiszolgáltatni köteles. Ha a szolgálati járandóság előre jár, a munkaadó a bevonulás hetére, illetőleg hónapjára előre felvett járandóságot a bevonulás okából vissza nem követelheti és ezen felül hetenként előre esedékes járandóságot az alkalmazottnak bevonulását követő hétre is teljes összegében megfizetni köteles. Ha az alkalmazott szolgálati járandóság fejében természetbeni lakást is kap, azt a munkaadó az alkalmazott, illetőleg családjáé részére a bevonulás egész tartama alatt továbbra is szolgáltatni köteles. Egyébekben a munkaadó az alkalmazottnak szolgálati járandóságait a bevonulás tartama alatt nem köteles szolgáltatni, kivéve, ha a szolgálati járandóságnak vagy egy részének a bevonulás tartama alatt való kiszolgáltatására nézve az alkalmazottal megállapodást kötött vagy neki erre nézve kötelezettségvállalásra utaló ígéretet tett.

Ha az alkalmazott a rendkívüli fegyvergyakorlatról való elbocsátás után a megszabott határidő alatt a munkaadónál munkába lép, a munkába lépés napjától kezdve ismét a bevonulás előtti tennetli szolgálati járandósága illet meg.

Ha az alkalmazott a rendkívüli fegyvergyakorlat során a legénységi állományban teljesít katonai szolgálatot, arra az időre, amely alatt a rendes szolgálati járandósága nem jár, eltartottai (viele elői felesége, viele közös háztartásban élő gyermeke vagy jogszabály alapján eltartható keresékeptelesen más hozzátartozója) részére, ha rászorulnak, a munkaadó havonként tartási hozzájárulást köteles kiszolgáltatni. Az a körülmény, hogy az eltartott a kincstár terhére családi segélyben részesedik, a

rászorúságot egymagában is kellőképpen bizonyítja. Tartási hozzájárulást a szolgálati járandóságnak egy eltartott esetében 50 százalékát teszi ki, minden egyes további eltartott után az az összeg a szolgálati járandóság 10–10 százalékával emelkedik, de nem haladhatja meg a szolgálati járandóság teljes összegét. Tartási hozzájárulás címen a munkaadó, ha az alkalmazott tisztviselő, összesen legfeljebb havi 100 pengő, ha pedig a rendelet hatálya alá tartozó más személy, összesen legfeljebb havi 70 pengőt köteles kiszolgáltatni. Ha az alkalmazott szolgálati járandóság fejében természetbeni lakást is kap, ennek bérterékét a teljesítendő tartási hozzájárulás összegéből nem lehet számításba venni. A tartási hozzájárulás készpénzben havonként minden hónap 5. napjéig jár. Havonként esedékes szolgálati járandóságban részesülő alkalmazottnak eltartottja részére a tartási hozzájárulást, ha a szolgálati járandóság az alkalmazottnak előre járt, a bevonulást követő hónaptól kezdve, ha pedig a szolgálati járandóság utólagosan járt, a bevonulást követő második hónaptól kezdve kell fizetni.

Hetenként esedékes szolgálati járandóságban részesülő alkalmazottnak eltartottja részére a tartási hozzájárulást a bevonulást követő hónaptól kezdve kell fizetni; ha azonban ebbe a kezdő hónapba egy olyan egész hét is belesik, amelyre még az alkalmazott teljes szolgálati járandóságot követelhet, a munkaadó erre a kezdő hónapra tartási hozzájárulás címen az egyebéket járó havi összegnek csupán háromnegyedét köteles az eltartott részére kiszolgáltatni.

A tartási hozzájárulás több eltartott esetében is osztatlanul, egy összegben kell kifizetni. Az erre a célra adott irásbeli meghatalmazás illetékmentes. Az alkalmazott viele elői feleségének meghatalmazottai minőségét vélemezni kell.

Az eltartottnak a tartási hozzájárulásra való igénye az alkalmazottnak a rendkívüli fegyvergyakorlatról való elbocsátását követő hónaptól kezdve megszűnik.

Ha az alkalmazott a rendkívüli fegyvergyakorlatról való elbocsátása után abban a hónapban lépett a munkaadónál ismét munkába, amely hónapra eltartottjának a munkaadó még tartási hozzájárulást fizetett, ennek a hónapnak hátralevő részére eső szolgálati járandóságából a munkaadó az általa erre a hónapra fizetett tartási hozzájárulás összegének a hó 15. napja előtti munkába lépés esetén felét, a hó 15. napján vagy ezután való munkába lépés esetén pedig egynegyedét vonhatja. Ha a szolgálati járandóság hetenként esedékes, a bevonulást a munkába lépés havába eső heti járandóságokra arányosan felosztva kell végrehajtani.

Az a munkaadó, aki rendkívüli fegyvergyakorlatra maga is bevonult és emiatt üzleti (vállalati, üzemi) egyáltalában nem folytatja, a bevonulásnak időpontja után esedékes tartási hozzájárulás kötelezettsége elől mentes.

MEZŐGYÁNI PEZSGÓGYÁR

BUDAPEST, VII, ALMÁSSY UCCA 3. TEL. 141-199

Apricot barackízú édes, féledés
For-You száraz
Mezőgyáni Casino édes
Cremout Rose vörös, édes
Primadonna édes
Mellősdagos féledés

Elősrangú francia módra készült pezsgó.
Minősége kiváló.
Ára megközelíthetetlen olcsó.

„HUNGÁRIA” SÜTŐDE Budapest, VII, Dohány ucca 22. Tel: 142-537
Naponta állandóan friss sütemény és házikenyér.

Egészen vagy részben mentesíthető a munkaadó a tartási hozzájárulás kötelezettsége alól:

a) ha rendkívüli fegyvergyakorlatra maga is bevonult és üzletet (vállalatot, üzemet) ennek következtében csak lényegesen kisebb jövedelmezőséggel folytathatja;

b) ha üzletében (vállalatában, üzemében) ötnél nem több alkalmazottat foglalkoztat és hiteltermelőben igazolja, hogy a tartási hozzájárulás kiszolgáltatásával ráháruló megterhelés az üzlet (vállalat, üzem) jövedelmezőségével tetűnő aránytalanságban állana;

c) az a) és b) pontban meghatározott esetlekek kívül is, ha hiteltermelőben igazolja, hogy a tartási hozzájárulás kiszolgáltatása ránkényszerít olyan elviselhetetlen terhet jelentene, amely vagyoni romlásba juttatná.

Ha a munkaadó a tartási hozzájárulást a rendelet értelmében nem, vagy nem a kellő mértékben szolgáltatja, az eltartott igényét a munkaadóval szemben az eltartott lakóhelye szerint illetékes községi előljáróság, megyei városokban a polgármester, törvényhatósági jogú városokban a polgármester által kijelölt tisztviselő, Budapesten a kerületi előljáró előtt érvényesíthető. A hozott határozat ellen fellebbezésnek van helye a főszolgabíróhoz, illetőleg a törvényhatóság első tisztviselőjéhez, aki végérvényesen határoz. A fellebbezésnek a munkaadót marasztaló határozat végrehajtására nincs használati hatálya.

A tartási hozzájárulásra való igényt nem lehet átruházni vagy elzolgálosítani és a tartási hozzájárulást sem állami követelések vagy köztartozások, sem egyéb követelések fejében nem lehet végrehajtás alá vonni, mégpedig az arra jogosult beelégződésével.

A rendelet kihirdetésének napján — azaz 1938. évi október 28. napján — lépett hatályba, rendelkezéseit az 1938. évi október 1. napjától a hatálybalépés napjáig eltelt időre, illetőleg az ez alatt az idő alatt keletkezett viszonyokra is alkalmazni kell. Azt, aki az 1938. évi október 1. napja előtt vonult be rendkívüli fegyvergyakorlatra, a rendelet alkalmazása szempontjából úgy kell tekinteni, mintha az 1938. évi október 1. napján vonult volna be.

Az angol-magyar vízműkényszer további felléggesztése.

A KERESKEDELEMÜGYI MINISZTERIUM f. é. szeptember 9-én kelt 42.367/10. számú leiratában arról értesítette ipartestületünket, hogy a külügyminisztériummal egyetértően a Brit Államok közösség összes polgárait (british subjects) való hatálya f. é. október 1-től folytatódó további hat hónapra, azaz 1939. évi április 30-áig viszonzosság nélkül felléggesztette.

Amidőn ezen rendelkezést tudomásul vesszük, az egész magyar gazdasági érdekelttség együttes kérségnél ismételtlen és nyilvánosan hangot adunk, hogy a brit vízmű megszüntetésével tapasztalt előnyök biztosítása végett, határozza végre el magát a kormány egész Európára szóló vízműkényszernek viszonzosság nélkül való megszüntetésére. Az az érzésünk, hogy ennek most van az utolsó órája, hacsak idegenforgalmunk kárát, részbenését nem akarja a kormány állandósítani.

A kézművesipar gazdasági helyzete és kívánásai.

AZ IPARTESTÜLETEK ORSZÁGOS KOZPONTJÁNAK most megjelent évi jelentése részletes beszámolót nyújt a Központ tevékenységéről és a kézművesipar gazdasági helyzetéről. Beáthatóan méltatja a kézművesipar érdekében folytatott reformpolitikát

eredményeit, rámutatva arra, hogy ha a gazdasági helyzet a kézművesiparban ezúlszerint visszaesést is mutat, a gazdaságban bekövetkező javuló kereseti viszonyai, a munkásság magasabb bérei előreláthatóan kedvezően fogják befolyásolni a kézművesipari cikkek értékesítési lehetőségeit.

Hangsúlyozza az IPOK évi jelentése, hogy az ipari közigazgatási terén elért eredmények és szervezeti reformok mellett nélkülözhetetlen azok a gazdasági reformok, amelyek nélkül a kézművesipar igazi megerősödése nem várható. Ezért a közel jövő legsürgősebben megoldandó feladatai az adó- és szociális terhek enyhítése, munkakörmök biztosítása, a köz- és magán-építkezéseknek minden eszközzel való elősegítése, a termelési hitel kiépítése és mindezek mellett a kézművesiparosság gazdasági szervezkedésének irányítása és messzemenő támogatása. Szociális téren az öregségi biztosítás égető problémáknak megoldása vált halaszthatatlanná. Az ipartestületek gazdasági érdekvédelmi tevékenységükkel kell kiépíteni, hogy tagjaink segítségére legyenek a hitel, nyersanyagbeszerzés és értékesítés terén is.

A jelentés visszatekint az IPOK ötéves munkájára és egybetoglalja a legközelebbi jövő munkaprogramját. Ismerteti a kézművesipari statisztika legújabb eredményeit és táblázatokban a kézművesiparok szakmai megoszlását is. Vázolja az egyes szakmák és a vidéki kézművesipar gazdasági helyzetét, az ipartestületek munkásságát. Különösen szomorú képet nyújt a vidéki kisiparosok helyzete. A Magyar Gazdaságkutató Intézet részletes adatokkal számol be a jelentésben a kézművesipar konjunkciós helyzetéről, 781 millió pengőre becsülve a kézművesipari termelés évi értékét. Az átalakulás kedvezőtlen a kisiparban és a termelés rentabilitásának csökkenését mutatja.

Ismerteti a jelentés a kézművesipar érdekében hozott jelentős kormányintézkedéseket, az ipartestületi intézmény fejlődését, az ipari közigazgatás, törvényelőkészítés, közmunkák, termelés, értékesítés, hitel, adózás, társadalombiztosítás, szakoktatás, kivitel, nemzetközi kapcsolatok terén elért eredményeket és kívánásokat. A Központ belső életét, ügyforgalmát, számadatait. Függelékben közli az iparügyi minisztérium, IPOK, kamarák, ipartestületek részletes címtárát.

Az öszi és kedvezőtlen gazdasági helyzetek mellett megállapítja az IPOK, hogy a kézművesipar érdekében hozott jelentős reformok kedvező hatása részben máris érezhető, részben pedig már a közel jövő kilátásait teszik biztatóvá és reményt nyújtanak arra, hogy a kézművesipar céltudatos szervezkedése az egység és karri összetartás szellemében — a kormányzat megerősítő támogatásával — biztosítani fogja a kézművesiparosságának a nemzeti termelésben kifejtett munkája révén méltán megérdemelt jobb sorsát és boldogulását.

Kihálásra ítélt italmérségi helyiség.

A pénzügyigazgatóság 142.599/1938. V. 16. számú határozatával rendelkezik, hogy a pénzügyminisztérium 96.580/1938. XV. 10. számú rendeletével a

XIV. ker., Hungária krt. 212. számú

házban levő helyiséget italmérségi szempontjából tiltott helynek minősítette. Erre a helyre italmérségi engedély nem adható, az ilyen kérelmet a pénzügyigazgatóság tárgyalás nélkül, végérvényesen el fogja utasítani.

NAGY ÉS EICHNER R. T.

Szalámi, kolbászárú és hűskenyervek. — Füzilet és ötterom: BUDAPEST, VI, VILMOS CSÁSZÁR ÚT 9. SZÁM. TELEFON: 12-48-36.

Kohn Mór

f. ú. v. közvetít az összes vendéglői és szállodai személyzetet. — Megbízható felirókat és konyhai személyzetet. — Budapest, VIII., Rákóczi út 47. sz. — Telefon: 1—339—21.

„Magyar a magyarért!”

Horthy Miklósné főmeltasság asszony felhívására Magyarország társadalmi gyűjtését rendezett a felvidéken szenvedő és nyomorgó magyar testvéreink részére.

Ipartestületünk vezetősége szintén hozzájárult ezen nemes akció támogatásához és így felkérjük minden kartársunkat, hogy felvidéki testvéreinket segíthessék. Most jelent meg a Felvidéki Egyesületek Szövetsége által kiadott Irredenta szivlepkát, amely ipartestületünk irodájában arany nyomtatban 1 pengőért, színes nyomtatban 50 fillérért kapható.

Egy művészi és kedves könyv.

Egészen újszerű formában kapjuk meg hazánk történetét abban a nagyon vonzó új könyvben, amelyet Tórsánszky Józsi Jenő írt és Cseréptávoli adott ki. Rövidebben már aligha lehetne összefoglalni Magyarországot történetét. Az igazi írótehetség főmódozatra érkezik a földrajzban, s mesélve is gondos tájékoztatásban. Kemébe kecskult mintája ez a könyv annak, hogyan kell szettőlő részletezés, untató aprókétség helyett tömöre csak a lényegre adni. Ez az ideális propagandakönyv, ha írója nem is gondolt rá, vagy éppen azért, mert nem jóródot propagandacélok, mint a száraz adatok összehaló, hivatalnok pontosság, de lélektelen sivar „Werberarbeli” gyártói. Az albumszóró, nagyon szép kiállítású könyv eddig magyar, francia és leguóbb angol nyelven jelent meg; az utóbbi szöveg a Londonban működő Tábori Pál munkája.

Külön méltatást érdemel a képes rész, Pekáry István színes rajzainak sorozata. A művész már előbbi magyartárgyú rajzaival föltűntetett. Megváltóiták, hogy túlprimitív, arcot és főképp szemet nem tud vagy nem akar rendesen rajzolni és parasztainak nagyrésze valósággal mafla, sőt hülyeképp. Nem ukarták elismerni, hogy stílizálása határozott irány, amelytől eltérni nem óhajt a „kinyalt”, szabályos sablonzerű figurák kedvéért. Külföldiek, főképp angolok éppen a Pekáry-rajzokat vásárolták legszívesebben, mert „osztintebnek” érezték, amint Gower képviselő mondotta Merv tartású, mongólos arcú, patron-zsépség híján való vasok alakokat bőven találunk Pekáry új alkotásaiban is. De elbúvóló mesehangulatot, mályszéges költészetet és gyöngéd bájít is például Boldog Margit jelenetén. Archaizáló, stílszerűséget érzéklő hatása kétségtelen. Erő és karakter van a legtöbb képen. A színezés meg a nyomás pedig tetszetős, összhangos, tiszta. Szébb ajándékot Magyarországról a külföldinek aligha adhatunk; szállodáink olvasótermeibe, idegentoralmi színeink városzobáiba is alkalmasok.

A szobák után idegentoralmi járulékok megszüntetése Bécsben.

BÉCS VÁROS POLGÁRMESTERE a pénzügyminisztérium szeptember 30-án kiadott rendelete alapján október 1-én hatályosítottól a szobák után fizetendő, hosszú évekig érvényben levő

idegentoralmi járulékok. A polgármesteri intézkedés szükség-szerű kiegészítésekkel rendellete dolgozták ki arra nézve is, hogy a beruházási kedvezményekre vonatkozó 1938-as törvény egyidejűleg hatályon kívül helyeztessék. A szeptember 30. előtti bejelentett beruházásokra vonatkozólag azonban, ha a munka keresztülvitele és elszámolása még az 1938. év folyamán megtörténik, továbbra is érvényesek a törvényben biztosított kedvezmények.

A vendéglátóipar helyzete és fejlődése a német-birodalomban.

A NEMET SZÁLLODÁS-ÉS VENDEGLŐSIPARNAK az utóbbi években mutatkozó nagyrányú fejlődése 3 időszakra oszlik. Az első 1933 tavaszától 1935 végeig tart, a második az 1936. és 1937. éveket foglalja magában, míg a harmadik a most folyó esztendő.

Az első időszakban még erősen mutatkozik a válságévek, a foglalkoztatás csökkenése és munkanélküliség hatása, erősebben a szállóiparban, de érezhetően a vendéglátóiparban is. Átalakításokat, újépítéseket kellett végezni, mielőtt még a forgalom jelentősen emelkedése bekövetkezett volna. A szállóipari üzemek látogatottsága lassú ütemben emelkedett, az áruk pedig a mélypontra maradtak. A vendéglátóiparban az italtorlasztás jelentősen növekedett, de az ételtorlasztás csak kevésbé haladt túl a válságidők eredményeit.

A második periódusban 1936. az olimpiai játékok éve, mindkét testvérparban örvendetes föllendülést hozott. A külföldi vendéglátóipar növekedése 1937-ben sem állt meg, sőt azóta is folytatódik. Hogy az ipari üzemek ennek ellenére sem érték meg elé a jó évek jövedelmezőségét, annak oka egyrészt a szükséges beruházási kiadásokban, másrészt az áremelési tilalomban rejlik.

Mindazonáltal a második időszak a határozott és állandó vendéglátóipari fejlődés jeleit mutatja. Az új halmérségi engedélyek szigorú korlátozása igen hatásonnak bizonyult. Számos élelkeptelen üzem is megszűnt. Erőrekes jelenség, hogy a vendéglátóiparban még mindig túlnyomó a kisüzemek száma. Az iparban foglalkoztatott munkások nagyobb fele (1,000,000) az 5. vagy kevesebb alkalmazottal rendelkező kisüzemekre esik, 450,000-en dolgoznak (családtagokat nem számítva) a 10-nél kevesebb alkalmazottal foglalkoztató üzemekben, 100 alkalmazottal felül üzem csak 125, 200-on felül csupán 30 van Németországban, összesen alig több mint 20,000 alkalmazottal. 1937-ben már teljesen megszűnt a szakmai munkanélküliség, sőt szak-képzett munkásokra már hány is mutatkozik.

Az idei év, mint harmadik időszak, a vendéglátóipar újabb föllendülését eredményezte. Ausztria csatlakozása a birodalomhoz nagy mértékben megerősítette az idegentoralmat, különösen Dél-németországon. A folyton nagyobb arányokban kibő-

Steiner és Szipmer

BUDAPEST, IX. ULLÓI ÚT 57. SZ. TELEFON: 1-306-29
SZOBAFESTŐK, MÁZOLÓK, DISZ- ÉS TEMPLOMFESTŐK

Szt. LUKACS gyógyfürdő és gyógyszálló

a reumás betegek évszázados gyógyhelye

Télen, nyáron nyitva
Telefonszám: 1—560—80

lakozó „Kraft durch Freude“-magalom örvendős hatása egyre fokozódik. Az idegenforgalom nagyszerű megszervezésének, központi irányításának üdös eredményei is a német vendéglátóipar javára szolgálnak.

Svájc augusztus havi idegenforgalma.

A SVÁJCI SZÖVETSEGI STATISZTIKAI HIVATAL hivatalos ki-mutatása szerint augusztusban 7.186 vendéglátóipari üzemből 640 ezer érkezést és 3,050,000 eltöltött éjjelt számláltak össze, 40,000 érkezettel, vagyis 6%-kal, illetve 93.500 eltöltött éjszaka-val, tehát 5%-kal kevesebbet, mint a múlt év azonos idő-szakában.

A vendég lakóhelye	Erkezettek száma	Eltöltött éjjelek száma		
1937 aug.	1938 aug.	1937 aug.	1938 aug.	
Belföld	271.042	285.464	1,407.587	1,490.246
Külföld	410.190	354.940	1,735.788	1,559.403
Összesen	681.232	640.404	3,143.375	3,049.649

Noha a belső idegenforgalom valamivel erősebb volt, mint 1937-ben, ez a javulás nem ellensúlyozhatta a külföldi for-galomban előállított nagyarányú csökkenést: a külföldiek száma 55.000-re, vagyis 13,5%-kal, eltöltött éjjeleik száma 176.000-rei, vagyis 10,2%-kal alatta maradt a múlt augusztusi eredménynek.

Az idegenforgalom üzemtájkák szerinti eloszlását az alábbi táblázat mutatja:

Az üzem neve	Nyitva- lévő üzem	Vendég- ágyak száma	Eltöltött éjjelek		Erkezett	
			Belföldi	Külföldi	Belföldi	Külföldi
Szálló	6.004	159.038	262.800	340.501	1,107.238	1,364.568
Penzió	1.089	20.634	22.003	13.832	271.925	138.146
Szanatórium	93	6.737	661	607	111.083	56.689
Összesen	7.186	186.409	285.464	354.940	1,490.246	1,559.403

Az eltöltött éjjelek számának csökkenése természetesen-
leg az agyát átlagos igénybevételének visszaesésével is együtt
járt. Az átlagos ágyfoglaltsági arányszám a múlt augusztusi 55,5
százalékról 52,8 százalékra hanyatlott.

Agyfoglaltság 1937 és 1938 augusztusában:

Az üzem neve	100 rendelkezésre álló		100 meglevő	
	ágyból foglalt volt*		ágyból foglalt volt*	
	1937	1938	1937	1938
Szálló, fogadó	53,3	50,1	51,6	48,2
Penzió	63,9	64,1	62,0	62,6
Szanatórium	79,2	80,3	79,2	80,3
Összesen	55,5	52,8	53,8	50,8

* A zárva tartott üzemek beleszámításával.

A „penzió” elnevezés tilalma Németországban.

NÉMETORSZÁGBAN az egyik legújabb vendéglátóipari vo-
nalkozása rendezésének értelmében ezentúl a „penzió” megjelölés
tílt nem szabad használni. Az ilyen szállásoltatási üzemek a jövő-
ben általában a tulajdonos nevével ellátott „vendéghotthoz”
(Fremdenheim) megjelölést fogják viselni; például Kurz-vendég-
otthon. Egész házat elfoglaló penzió-üzemek a fenti megjelölés

helyett vagy mellett, efféle személytelen jellegű megjelölés-
t is használhatnak, mint ház vagy villa.

Az eddig — mint nálunk is — kettős értelemben használt
„penzió” szó tehát Németországban ezután már csak a vendég-
látóipari szolgáltatás (tejfaj, vagy főpenzió) jelentésében lesz
használtnak, mint üzem- vagy cégmegjelölés azonban feltétlenül
mellőzendő.

A Jugoszláv vendéglátóipar.

A SZLOVÉN VENDÉGLÓS SZÖVETSEG október 15-én Maribor-
ban nagyszámú tag-részvevő és meghívott vendég jelenlétében
gyűlést tartott, amelyen részletesen megtárgyalták a vendég-
látóipar legfontosabb időszerű kérdéseit, különösen az ármaki-
málás és az idegenforgalom fejlesztésének problémáit. A szö-
vettség vezetősége bejelentette, hogy november folyamán Su-
szakban egész Jugoszlávia vendéglátóipari szervezeti tanács-
kozára fognak egybegyűlni és a tárgyalásokon az ország ke-
reskedelmi kamaráinak, valamint a neppárti minisztériumak ki-
küldöttjei is részvesznek. Hír szerint a vendéglátóipar talpra-
állítására nagyobb összegű hielint szavaz meg a kormány, amely
a kisebb vendéglői üzemek részére nyújtandó adókedélyítések
elől sem fog elzárkózni.

A szállodás katekizmusa.

Egy R. Hiltz nevű ismert amerikai szállodás, akinek az
Egyesült Államok több városában 7 nagy szállóüzeme van, Lon-
donban érdekes előadásban ismertette a tökéletes szálloda-
vezetés rendszerét. Hiltz 2000 szabályból álló „katekizmust”
állított össze a szállótulajdonosok számára. Az első és legfont-
osabb szabály: mindig a vendégnek van igaza. Egyéb fontos
szabályok: mindig mosolyogva fogadni a vendéget, figyelmes-
nek lenni; a dohányozni óhajtó vendégnek tüzzel szolgálni, a
hőfyeknek virággal kedveskedni, szakképzett, ügyes, jó meg-
jelenésű személyzetet tartani, a vendégek születésnapjára gra-
tulálni, a gyermekeknek ajándékokat adni, a vendégek nevét
szóra el nem teletteni stb., stb. Az utolsó szabály: ügyelni arra,
hogy semmiféle „dráma” ne történjen a hotelben és a gyanúsan
viselkedő vendéget tapintatosan eltávolítsák.

A valódi amerikai üzleti szellemmel jellegzetesen vissza-
lékrozó előadást jókaratú érdeklődéssel fogadták a nagy-
számban megjeleni londoni szállodások.

A francia-olasz utazási forgalom szabadságának helyreállításáért.

A FRANCIA KORMÁNY szeptember elején bizonyos korlá-
tozó rendelkezéseket hozott az Olaszországban Franciaországba
érkező turistákkel szemben. Az olasz hatóságok hasonló szel-
lemű intézkedéssel telettek és a kölcsönös korlátozások szo-
morú eredményeképpen a francia-olasz határmenti forgalom —
mint az több határhelyiség autóforgalmi statisztikája meggyő-
zően mutatja — csaknem teljesen megszűnt.

Az idegenforgalmat és vendéglátóipart ebből kifolyólag
súlyos csökkenés kényszerítette a francia idegenforgalom vezető
intézményei, és a felesleges korlátozások megszüntetése érde-
kében az illetékes hatóságoknál erőteljes mozgalmat indítsa-

CIFKA JÓZSEF

PINCEGAZDASÁGI CIKKEK SZAKÜZLETE

BUDAPEST, V, VILMOS CSÁSZAR ÚT 48. SZ.
TELEFONSZÁM: 122-892.

Borsvattycuk, szűrőgépek és az
összes borkezelési anyagok.

LIFT

Freissler Antal

BUDAPEST, VI., HORN EDE UCCA 4. SZÁM

Alapítva: 1896-ban
Felvonó- és Gépgyár Rt.

12.000 felvonó
működésben

Mindenmivel személy- és teherfelvonók, személy- és teherpaternosterek, felülyelet, karbantartás, javítás

nak és ezzel törekvésükben a komoly sajtó is támogatja őket. Szakmai körökben remélik, hogy a müncheni egyezmény óta számos téren érezhető enyhülés itt is békés megegyezésre fog vezetni.

A bolgár vendéglátóipar.

A bolgár vendéglős- és szállodáiparban csak a legutolsó időben indult meg a korszerű fejlődés folyamata. Az utóbbi években számos új, nyugateurópai színvonalú üzem létesült Bulgáriában, de a régi, kezdetlegesebb üzemek nagy része is megmaradt, úgy hogy az egyes szállók és vendéglők külseje, berendezése és teljesítképesége között gyakran jelentős különbség mutatkozik. A nagyobb városokban és furdóhelyeken, mint például Szófia, Plowdiv, Várna, a kis leletti jellegű kávészalonoktól az elsőrendű luxus-helyiségekig az üzem-típusok egész széles skálája megtalálható. A kisebb városokban és furdóhelyeken viszont még mindig a régi, népies stílusú üzemek, nyáron különösen a kerthelyiségek dominálnak.

A bolgár vendéglők legjellemzőbb sajátága a Balkánon szokatlan tisztaság. Mindenütt, még a legkisebb üzemekben is folyóvíz, csdso és töröküző áll az étteremben a vendégek rendelkezésére. Tiszta és izézés a terítés, a felszolgálás is. A bolgár konyha egyszerű, de elég változatos; nagy szerepe van az étlapon a közismerten kiúnó bolgár főzélek- és salátá-féléknek. Az italok közül legkedveltebb a bor. Az élvezeti cikkek közül a régi keleti szokások örökségeként legnagyobb jelentőségű még ma is a rendszerint török módra felszolgált tekekávó.

A kiszolgálás rendkívül figyelmes és udvarias. Ha a vendég-najtotta étel vagy ital a vendéglőben nem kapható, nem ajánlanak más helyette, hanem elhozzák a kívánt cikket valamelyik másik üzemből és a beszerzési díron felül egy illíri sem számitanak fel az árak nyugateurópai viszonylatban megépőben alacsonyok. A nagyobb üzemek étlapjain német és francia nyelven is feltüntetik az ételeket és az árakat. Az étlapok bélyeg-vagyis adókötelesek és az árak, különösen a furdóhelyeken, hatóságok ellenőrzése alatt állnak. A szállalékos rendszert még csak néhány előkelőbb üzemben vezették be; a legtöbb helyen még a borralavó szokása dívik.

A csehszlovák idegenforgalom július-augusztus havában.

A CSEHSZLOVÁK IDEGENFORGALOMRA a béli és külpolitikai helyzet általánosan súlyos feszültsége természetesen igen kedvezőtlen hatással volt. Júliusban 178.700, augusztusban 169 ezer külföldi érkezett az országba, míg ugyanakkor 244.000, illetve 202.400 csehszlovák állampolgár utazott el külföldre. A két nyári hónapban tehát összesen 348.500 külföldi vendég kereste fel a csehszlovák államot, 40 százalékkal kevesebb, mint a múlt év azonos időszakában. Ezzel szemben a külföldre utazó csehszlovákok száma (447.200) 12 százalékkal több, mint tavaly volt. Az érkezettek számának jelentékeny csökkenésén felül a tartózkodási időtartam is megrövidült. A belföldi

forgalom a két hónapban kedvezően alakult, ami jórészt a júliusi nagy szokol-kongresszusnak köszönhető. A furdók és magastali gyógyhelyek látogatottsága (júliusban 148.600, augusztusban 122.600, összesen 271.200) az emílt esztendő eredményeivel egybevetve, igen nagy visszaesést mutat. A külföldi vendégek száma körülbelül a felére hanyatlott.

Idegenforgalmi szakfolyóirat Görögországban.

A görög szállodáipar idegenforgalmi szakosztálya Xenia (Vendégszeretel) címen havonként megjelenő idegenforgalmi szakfolyóiratot alapított, amelynek hasábjain a külföldi szakembereket is tájékoztatni kívánja a görög idegenforgalom szervezetről és fejlődéséről, a szállodáipar helyzetéről és törekvéseiről. Az új folyóirat szeptemberi első száma francia nyelven üdvözi a külföldi testvérszervezeteket, ismerteti célkitűzéseit és taxatív felsorolja az eddigi idegenforgalmi és szállodáipari vonatkozó görög törvényeket és kormányrendeleteket.

Vendéglátóipari szakiskola Toulouse-ban.

Franciaország egyik legismertebb ipari szakoktatási intézménye, a toulousei vendéglátóipari szakiskola július végén zárta be kapuit és október hónap elején nyitott újra. Az iskolát igen nagy számban látogatta a szállodai és vendéglői pályára készülő francia ifjúság, amely ott teljesen ingyenes oktatásban részesül. A növendékek egy része bennlakó, a többi tépénziós és bejáró. A szakképzés időtartama 3 év. A tananyag 5 csoportra oszlik: 1. általános ismeretek (francia nyelv, történelem, földrajz, számítás, rajz stb.); 2. kereskedelmi ismeretek (kereskedelmi üzletmen, könyvvitel, közgazdaságtan, gép- és gyorsírás); 3. idegen nyelvek (angol, spanyol); 4. szállodai ismeretek (szállodai számvitel, áruismeret, szakácsművészet, borkezelés, szállodai egészségügy stb.) és 5. gyakorlati oktatás a vendéglátóipar minden ágában. A tanítás súlypontja a gyakorlati kiképzésre esik. Ennek sikerét elősegíti a hallgatók szállodai gyakorlati tevékenysége is a szünidő tartama alatt.

Az iskola minden tekintetben olyan alapos kiképzést nyújt, hogy a tehetséges és szorgalmas növendékek előtt — a 3 éves tanfolyam elvégzése és megfelelő gyakorlat után — a magasabb vendéglátóipari állások egész sorá nyitva áll

Nemzetközi borászati kongresszus Lisszabonban.

A PORTUGAL FŐVÁROSÁBAN október 20—22. között tartották meg az ötödik nemzetközi szőlészeti és borászati kongresszust, amelyen a legtöbb európai állam kiküldöttjei résztvettek. A kongresszus záróülésén aghangulág elhatározták, hogy a legjelentősebb szakkérdések tüzetes tanulmányozása céljából az nemzetközi bizottságot fogják felnevelni. A bizottságok meg- szervezését Németországra bízták és az első üléseiket az 1939-ben Berlinben rendezendő borászati kongresszus során tartják meg. Az öt bizottságban minden állam egy-egy szakértővel fogja képviseltni magát és a borgazdaság minden lényeges problémája, tajkiválasztás, szőlőnemesítés, betegségés elleni védekezés stb. stb. alapos tárgyalás alá kerül.

ZEIDL RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
VIII, ROMANELLI UCCA 14.

KREIBICH személyzetelhelyező Iroda
Budapest, IV, Molnár ucca 12. Telefon: 185-466

DIETZ M. bornyagykereskedő

Uj cégtagok: Dietz Miklós és Bognár Gyula.
BUDAPEST, XI, HORTHY MIKLÓS ÚT 31. Tel.: 25-98-24.

Székfoglaló: Budafokon, Petőfi út, Dunasor 32. szám.
Alapítva: 1890.

A Bermuda-szigetek szállodására és idegenforgalma.

A Nyugat-Índiához tartozó és angol imperium alatt álló Bermuda-szigeteken még a békeidőben idegenforgalomfejlesztő egyesület alakult, amelynek erős propagandatevékenysége már 1911-ben 27 045 turistát vitt a természeti szépségekben bővelkedő brit gyarmatra. A bermudai idegenforgalom a háborús és a következő évek alatt erősen hanyatlott, 1926 óta azonban évente fokozodik és tavaly már 58 923 látogató volt a szigeten. Ez a rekorderedmény főként az említett áldozatos propagandának köszönhető. Erre évente 30 000 fontot (750 000 pengőt) fordítanak. Ebből 60% az Egyesült Államokban végzett, 30% a kanadai és 5% az angol propagandára esik. Angliából csak 550, Kanadából 2 700 és az Egyesült Államokból 52 000 turista látogatta meg Bermudát. Így tehát az amerikai látogatókra fejenként 6 shilling 8 penny (8 pengő 30 fillér), a kanadaiakra 18 shilling 6 penny (23 pengő), az angolokra pedig 85 shilling 8 penny (107 pengő) propagandaköltség esik — egyelőre. Persze Bermuda csak olyan angol turistákra számíthat, akik a sziget fölkeresését amerikai utazásukkal kapcsolják egybe. A kényelmes, de hosszabb hajútól mellet mindinkább népszerűvé válik a légi út, annál is inkább, mert New-York és Bermuda között a repülési idő 6 óráig tart.

A bermudai szállodásipar régi és igen fejlett, jelentősebb vendéglők azonban nincsenek a szigeteken és a vendégek rendszerint szállodájukban szoktak étkezni. Az utóbbi időben sok kárt okoz a szállóknak az úgynevezett „vendégházak” versenye. Ezek a „szobát reggelivel” nyújtó vendégházak gombamódra elszaporodtak és számos régi vendéglőt is elhódítottak a szállodáktól. Még jobban rontja a szállóidák üzletmenetét a szállodahajók intézménye, amely lehetővé teszi az utasoknak, hogy a kikötőben időző hajókon alhassanak és étkezhesenek. Ezek a hajók napi egy fontért teljes penziót adnak, míg a bermudai szállók árai jelentősen magasabbak. Az idén nyáron már hetenként 5—800 olyan látogatót vesztettek el a szállodák, akik azelőtt valamelyik szállóban töltötték üdülési idejét. A bermudai idegenforgalom fokozatos fejlődését mutatja, hogy az amerikai turisták átlagos tartózkodási ideje az 1950. évben 7 nap, 1934-ben 9,18, 1936-ban 11,01 és e múlt évben ennél is nagyobb volt. A szállóidák azonban ebből a javulási folyamatból a fent vázolt körülmények folytán jórészt semmit sem élveznek és csupán az említett visszasságok megszüntetésétől remélik helyzetük javulását.

Ötvenéves vendéglős-jubileum.

A kőbányai Kárponti ucca 22. szám alatti vendéglő folyó hó 29-én bünszemes ünnepségre színhelye volt. Ötveny Berger Vilmosné ünnepelt vendégei, kártársai és rokoni abból az alkalomból, hogy 1888 óta, tehát 50 esztendeje önálló vendéglőse iparuknak. Az elnökség és eljárárság nevében Vajda Andor kártársunk meleg szavakkal üdvözölte az ünnepeltet, majd

Kuchtics Pál kártársunk mondott tapraesett feiköszöntőt a kőbányai vendéglősök nevében.

Testületünk ezúton is felhívja az alkalmai, hogy a jubilánusn további működéséhez a legjobbakat kívánja.

Ákik az Otthonról megemlékeztek.

Múlt lápsázmunkban megemlékezünk arról, hogy Lukacs Antal vendéglős kártársunk 15 éves házassági évfordulóján Pécelen meghitt barát körben rendezte ünnepi ebédjét, melyen az Otthon ápolóját is megvendégelte. Ez alkalommal Pécelre 20 kg halat és 165 liter bort küldött.

Bertha Gyula vendéglős kártársunk abból az alkalomból, hogy már 30 éve tagja a „Vendéglős Jóbarátok Asztaltársaságának”, szintén megemlékezett az Otthon lakóiról és 15 kg 70 deka kacsát, valamint 126 liter bort küldött ki Pécelre. Apollójaink hálás örömmel vették az adományt és szeretettel köszöntötték tel a nemesszívű adakozót.

Hálálózáás.

Idősebb Frenreisz István, volt budapesti vendéglős, a régi ipártársainkat számvizsgáló bizottsági tagja folyó évi október 25-én, életének 60. évében Tolnáan elhalálozott.

Kártársak! Felkérünk benneteket, hogy Zwack Unicumja gyandát ne mérjétek ki más italt se az UNICUM itvágóól, se más italt itvágóól, mert az Unicum szó a Zwack likőrgyár kizárólagos védjegyzett tulajdonát képezi és e néven csakis valódi áru hozható forgalomba. Ha a vendég Unicumot kér: adjatok neki valódi Unicumot, mert Unicum néven más keserű nem szabad eladni se Zwack itvágóól, se más itvágóól.

Rovarok (rusznik, csótányok, szabóbagarak) gyakran beszállárognak idegen helyekről és ilyenkor német ózet itáni. Jelenléte gusztustalan és higiéniaellenes. Ajánlatos erre a célra konyha és egyéb mellékhelyiségeket Hydroxygen fertőtlenítő szubszoros oldallal felmosni. Ez utóbbi, ha nem is öli meg a rovarokat, de az állandó fertőtlenítéses tisztítás közben enyhe kőrszag keletkezik a talaj mentén, amelyet ezek a rovarok nem kedveinek és feltűnő gyorsasággal átlunnek, tavoiramardnak. Azért említjük meg ezt, mert újabbán a gőzlűtéses hazakban panaszokdnak, hogy a meleg és a vezetékek nyomán bejónnek, ezek a kellemetlen és hivatal vendégek a leglisztóbban kezelni, ápitni konyhabályságot is. Gyártja: Hydroxygen gázétválasztó oxvgen, nitrogén, hydroxygen és egyéb gázokat gyártó rt. Budapest, XI, Budatoki út 72. szám. Telefon: 748-940.

Budapesti Szállodások és Vendéglősök Ipartestülete

Szerkesztőség
Szállodások, Vendéglősök, Kévsós és Alkalmazottak
Nyugdíjgyesülete

Budapest, IX, Lónyay ucca 22. sz. Telefon: 381-152.

A Szállodal Szakosztály, telefon: 180-001.

Szállodások és vendéglősök szakiskolája

Budapest, IX, Lónyay ucca 6. sz. Telefon: 187-279.
Igazgatóval értekezhetni hétköznapokon d. u. 4—7-ig

Budapesti Vendéglősök Adóközbősége

Budapest, IX, Lónyay ucca 22. sz. Telefon: 184-063
Hivatalos órak: hétköznapokon délelőtti 9—2 óráig

Schillinger Anna GŐMŐSŐGYÁR RT.
Budapest, VI., Vörösmarty ucca 47-B. Telefon: 121-385.

HEMI LAJOS

speciális péksütemények készítője
VI, SZONDY UCCA 96. TEL.: 1-152-41

iff. Grünwald Mór

Ferenc József rakpart 8. Tel.: 1-843-39. — Üveg és porcellán.